

En ny bok om brukarmedverkans kärnvärden

Recenserad bok: Kritiske perspektiver på brukarmedvirkning

Författare: Eskil Skjeldal (red.)

Förlag: Universitetsforlaget AS, Oslo, 186 sidor, 2021

En helt ny bok om kritiska perspektiv på brukarmedverkan har utkommit i Norge. Bokens redaktör är Eskil Skjeldal vid Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse. I boken medverkar 12 experter och författare som utifrån sina egna erfarenheter och perspektiv berättar om olika kärnvärden, genomförande och kritiska perspektiv på brukarmedverkan.

Det här är en bok som är mycket angelägen i vår tid när allt fler forskare, myndighetsföreträdare och forskningsfinansierare talar varmt om brukarmedverkan och nödvändigheten av brukarmedverkan i forskningen och olika processer. Men här behövs också mer kunskap och etiska reflektioner om brukarmedverkans olika delar och innebörder.

En styrka med den här boken är den bredd som författarkollektivet uppvisar. Det är multidisciplinära perspektiv och brytpunkter som läsaren möter i framställningen. Boken är ett efterlängtat bidrag inom området eftersom det saknas litteratur som fokuserar på de olika kritiska perspektiv som är viktiga att utgå ifrån när vi talar om brukarmedverkan i samhället. Många viktiga frågor tas upp i boken. Förstår vi varandra när vi talar om brukarmedverkan? De olika avsnitten i boken behandlar viktiga avsnitt och kritiska perspektiv om utvecklingen av brukarmedverkan i samhället.

Redan i bokens inledning reses 16 frågor om brukarmedverkan. I inledningen beskriver Eskil Skjeldal några av frågorna:

”I boken søker vi å stille gode spørsmål, slike at vi kan tenke bedre om framtidens brukarmedvirkning: Hva er brukarmedvirkning? Hvilke former for brukarmedvirkning er i aktivitet i dag? Hvilke former for akseptabel brukarmedvirkning har festet seg, og hvem avgjør hva som er akseptabelt? Hva er begrunnelsene for brukarmedvirkning? Er vi sikre på at alle aktørene har samme forståelse av fenomenet brukarmedvirkning, og har bel-semyndighetene samme forståelse av brukarmedvirkning som brukeorganisasjonene, som pårørende?” (s.15 i Skjeldal, 2021).

I boken möter läsaren olika beskrivningar och erfarenheter av brukarmedverkan på olika områden. Det handlar om hälsoforskning, Men också olika kunskapssociologiska perspektiv tas upp i boken. Det handlar om att beskriva, problematisera och att medvetandegöra till exempel olika kunskaps typer, rekrytering, inflytande och deltagarnas olika makt och maktpositioner i processen.

Etiska aspekter och forskningsetik behandlas i boken. Två av bokens förfat-

tare Kari Tove Elvbakken (professor i statsvetenskap) och Kirsti Malterud (professor i allmänmedicin) skriver i sitt kapitel om etik och obalanser. De skriver:

”Våre funn reiser også forskningsetiske utfordringer. Forskere som inviterer brukere som medforskere, har ansvar for å sikre avklaring av oppdrag og ruller som muliggjør medvirkning i likeverdig balanse. Men likhet i roller er ikke alltid det samme som likeverd i sambandling. Når medforskeren, uten den akademiske forskerens forutsetninger, deltar på lik linje i litteratursøk, protokollutforming, datainnsamling, analyse og artikkelskriving, skal det lite til før balansen blir skjev” (s.91 i Skjerdal, 2021).

Det här är en intressant bok som reser flera nya frågor om kritiska perspektiv med brukarmedverkan inom forskningen. Boken består av totalt tio kapitel som avslutas med flera referenslistor. För den som vill läsa vidare om brukarmedverkan finns här hänvisningar till forskningsreferenser och annan litteratur. Totalt ingår 258 referenser i boken. Det är också enkelt att navigera i boken. En tydlig struktur genom bokens olika kapitel underlättar läsningen väsentligt. Därutöver finns ett lättanvänt sakregister i slutet av boken.

Boken kan varmt rekommenderas för den som vill få en introduktion i brukarmedverkan men även till de forskare som redan deltagit i eller genomfört olika forskningsprojekt där brukarmedverkan varit en del. Det är också en styrka med bokens bredd att målgruppen är stor. Det här är en bok som berör och kan förutom forskare läsas av studerande i samtliga akademiska ämnen och discipliner. Boken är lättläst och bjuder in till samtal om olika kärnvärden och forskningsetiska frågor. Därmed skulle boken på ett utomordentligt bra sätt kunna användas som underlag för exempelvis seminariediskussioner.

*Jörgen Lundälv
Docent i socialt arbete vid Göteborgs universitet och
docent i trafikmedicin vid Umeå universitet*